

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Ринок праці та зайнятість населення

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

**23 «Соціальна робота»
232 «Соціальне забезпечення»
перший (бакалаврський)
Управління соціальною сферою**

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

**обов'язкова
українська**

Завідувач кафедри
соціальної економіки

Галина НАЗАРОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри соціальної економіки
Протокол № 2 від 07.09.2021 р.

Розробник (и):
Касьмін Денис Сергійович, к.е.н, доцент кафедри соціальної економіки.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Зайнятість населення – найбільш динамічний та комплексний елемент ринку праці. Вивчення зайнятості населення передбачає розуміння не тільки феномена самозайнятості, але і таких явищ, як праця і ринок праці. Своєї актуальності праця набуває з настанням індустріальної епохи, коли професія починає визначати соціальний статус, рівень доходу, коло спілкування, спосіб життя людини, тобто стає основним фактором самоідентифікації. Тому сьогодні ринок праці визначає цінність працівників, умови їх найму та відповідні гарантії зайнятості. Вивчення дисципліни надасть можливість студентам набутти досвіду емпіричного оцінювання, а також базових підходів до аналізу попиту та пропозиції на ринку праці. Формувати вектори саморозвитку кар'єри та використовувати соціальних гарантій які надає держава на ринку праці при регулюванні зайнятості населення.

Мета навчальної дисципліни: вивчення студентами теоретичних засад та набуття практичних навичок щодо інституціональних складових на макро- і мікро-рівні регулювання зайнятості, становлення і функціонування ринку праці та його сегментів, вирішення проблем безробіття і розуміння специфіки зазначених процесів в Україні.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	3
Семестр	5
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	Екзамен

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Соціальна та економічна історія України	Методи нарахування соціальних виплат
Основи економіки та бізнесу	Міжнародні стандарти соціального забезпечення
Соціальна статистика	Основи наукових досліджень соціальних проблем
Демографія	Соціальний аудит та інспектування
Людський розвиток	Інформаційно-комунікаційне забезпечення соціальної сфери
Соціологія	
Економіка праці та соціально-трудова відносини	
Основи соціальної політики	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
ЗКЗ. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	РН 3. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	РН 10. Визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення.
ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	
ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	РН 11. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.
ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	
ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	РН 13. Аналізувати та оцінювати рівень матеріально- економічного захисту різних категорій населення.
ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи розвитку ринку праці та зайнятості населення

Тема 1. Складові ринку праці та його місце в соціальній сфері.

- 1.1. Визначення ринку праці та його структури.
- 1.2. Сегментація та гнучкість ринку праці.
- 1.3. Класичні та зарубіжні моделі ринку праці.

Тема 2. Інфраструктура ринку праці.

- 2.1. Сутність та значення інфраструктури ринку праці.
- 2.2. Заклади державного та недержавного регулювання ринку праці.
- 2.3. Нормативно-правове забезпечення регулювання ринку праці.

Тема 3. Попит та пропозиція на ринку праці: сутність, структура, фактори впливу.

- 3.1. Індивідуальний попит на ринку праці.
- 3.2. Сукупний попит на ринку праці.
- 3.3. Індивідуальна пропозиція на ринку праці.
- 3.4. Сукупна пропозиція на ринку праці.
- 3.5. Фактори впливу на попит та пропозицію на ринку праці.

Тема 4. Зайнятість населення як соціально-економічна категорія.

- 4.1. Поняття зайнятості населення.
- 4.2. Структура, форми, і види зайнятості населення.
- 4.3. Концептуальні засади регулювання зайнятості.
- 4.4. Державні напрями та тенденції політики зайнятості населення в Україні.

Тема 5. Безробіття: сутність, форми, соціально-економічні наслідки.

- 5.1. Підходи до визначення категорії «безробіття».
- 5.2. Форми та види безробіття.
- 5.3. Показники оцінки стану безробіття.

Змістовий модуль 2. Забезпечення зайнятості населення в системі функціонування ринку праці.

Тема 6. Державне регулювання ринку праці та соціальна політика у сфері зайнятості населення.

- 6.1. Державне регулювання ринку праці.
- 6.2. Економічний та соціальний аспект регулювання ринку праці.
- 6.3. Соціальна політика її пріоритети на ринку праці України.

Тема 7. Соціальне страхування населення на випадок безробіття.

- 7.1. Напрями державної підтримки безробітних.
- 7.2. Сучасний стан системи обов'язкового державного страхування на випадок безробіття.
- 7.3. Пріоритети соціального страхування на випадок безробіття.

Тема 8. Роль і функції державної служби зайнятості України.

- 8.1. Сутність і зміст державної служби зайнятості.
- 8.2. Технології надання соціальних послуг центрами зайнятості.
- 8.3. Сутність функціонально-просторових секторів в центрі зайнятості.

Тема 9. Ринок освітніх послуг в системі зайнятості населення на ринку праці.

- 9.1. Взаємодія ринку праці та ринку освітніх послуг.
- 9.2. Соціальне партнерство у сфері професійної підготовки кадрів.
- 9.3. Узгодження системи професійної підготовки кадрів з потребами ринку праці.

Тема 10. Аналіз і прогнозування зайнятості на ринку праці.

- 10.1. Теоретичне та інформаційне забезпеченні аналізу ринку праці.
- 10.2. Показники та структура аналізу ринку праці.
- 10.3. Моніторинг і прогнозування стану ринку праці.

Тема 11. Міжнародні стандарти у сфері зайнятості населення.

- 11.1. Міжнародні організацій в системі регулювання ринку праці.
- 11.2. Міжнародна організація праці.
- 11.3. Міжнародні нормативно-правові важелі регулювання зайнятості.

Перелік та зміст лекційних, практичних, лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-плані навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

У процесі викладання дисципліни «Ринок праці та зайнятість населення» використовуються різні методи навчання. Так, серед методів навчання, спрямованих на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти використовуються: пояснювально-ілюстративний метод (тема 1 – тема 11), дискусії (тема 1 – 2, тема 7 – 9, тема 11), презентації (тема 1 – 11), індивідуальна робота та робота у групах (тема 1, тема 3 – 5, тема 8 – 9), кейс-стаді (тема 2, тема 9), експрес-опитування (тема 4, тема 9).

Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни «Ринок праці та зайнятість населення» здійснюється за накопичувальною (100-бальною) системою оцінювання.

За результатами поточного контролю здобувач може отримати мінімум 35 балів і максимум 60 балів, за результатами підсумкового контролю (іспит) – мінімум 25 і максимум 40 балів.

Поточний контроль включає оцінювання роботи студентів під час:
практичних і семінарських занять:

виконання студентом практичних завдань, участі студентів в обговореннях, дискусіях. Практичне завдання оцінюється у 3 бал за умови активної участі в обговоренні теми заняття, наявності обґрунтованих висновків та своєчасної здачі завдання. Загальна кількість балів 12;

презентація, що має бути виконана в середовищі PowerPoint. Максимальна оцінка ставиться за умови наявності не менше, ніж 10 слайдів, які у повній мірі розкривають зміст її теми, та відповідного представлення матеріалів презентації у групі. Максимальна оцінка за презентацію – 6 балів;

поточна контрольна робота, максимально оцінюється в 5 балів. Це тестова контрольна робота, яка виконується в ПНС і містить 10 тестів. Правильна відповідь на кожен з тестів оцінюється в 0,5 бали. Загальна кількість поточних контрольних робіт – 2. Максимальна оцінка за одну контрольну – 5 балів, а за обидві – 10;

колоквіум. Протягом семестру студенти пишуть 2 колоквіуми. Максимальна оцінка за кожен з колоквіумів 10 балів. Максимальна кількість балів за обидва колоквіуми – 20. Перший колоквіум включає теми 1–5, а другий колоквіум – теми 6–11.

самостійної роботи:

домашні завдання. Домашнє завдання оцінюється в 3 бал. Виконується в ПНС і містить тестові питання закритої форми з одиничним вибором, кількість питань – 5. Кількість домашніх завдань – 4, максимальна кількість балів за усі домашні завдання становить 12 балів.

Підсумковий контроль:

Формою підсумкового контролю є екзамен. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей. Кожен екзаменаційний білет складається із 18 тестів та 3 практичних завдань (ситуаційного, діагностичного та евристичного). Правильна відповідь на тест закритої форми з одиничним вибором (7 тестових питань) та тест закритої форми з множинним вибором (7 тестових питань) оцінюється в 0,5 бали. Правильна відповідь на тест відкритої форми (4 тестових питання) на доповнення оцінюється в 1,5 бали. За бездоганне виконання стереотипного завдання студент отримує 5 балів, за бездоганне виконання діагностичного завдання – 8 балів і за бездоганне виконання евристичного завдання – 14. Максимальна оцінка за бездоганні відповіді на завдання – 40 балів, мінімальна оцінка за задовільне виконання завдань – 25 балів.

Практичні заняття – 12 балів

Презентація – 6 балів

Поточні контрольні роботи – 10 балів

Колоквіуми – 20 балів

Домашні завдання – 12 балів

Іспит – 40 балів

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 1	Тема 1. Складові ринку праці та його місце в соціальній сфері.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Семінарське заняття за темою «Ринок праці – складова ринкової економіки»	Активна участь у семінарському занятті	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до семінарського заняття.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 1	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 2	Тема 1. Складові ринку праці та його місце в соціальній сфері.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Дискусія «Робоча сила як особливий товар»	Активна робота на парі	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	3
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 3	Тема 2. Інфраструктура ринку праці.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Нормативно-правове середовище регулювання ринку праці»	Активна робота на парі	

	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 3.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 4	Тема 3. Попит та пропозиція на ринку праці: сутність, структура, фактори впливу.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Визначення чинників впливу на попит та пропозицію на ринку праці»	Активна робота на парі	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	3
Тема 4.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 5	Тема 4. Зайнятість населення як соціально-економічна категорія.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Визначення показників зайнятості населення»	Активна робота на парі	
			Експрес-опитування	5
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань		
Тема 5.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 6	Тема 5. Безробіття: сутність, форми, соціально-економічні наслідки.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Аналіз динаміки і структури безробіття в Україні та регіонах»	Активна робота на парі	
			Колоквіум 1	10
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань		
Тема 6.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 7	Тема 6. Державне регулювання ринку праці та соціальна політика у сфері зайнятості населення.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Аналіз динаміки зайнятого населення за методикою МОП на основі обстежень населення»	Активна робота на парі	

<i>Самостійна робота</i>				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	3
Тема 7.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 8	Тема 7. Соціальне страхування населення на випадок безробіття.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Семінарське заняття за темою «Основні напрями щодо запобігання розширенню безробіття»	Активна участь у семінарському занятті	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 8.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 9	Тема 8. Роль і функції державної служби зайнятості України.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Семінарське заняття за темою «Державна служба зайнятості права та обов'язки»	Активна участь у семінарському занятті	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 9.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 10	Тема 9. Ринок освітніх послуг в системі зайнятості населення на ринку праці.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Семінарське заняття за темою «Міжнародний досвід регулювання ринку освітніх послуг»	Активна участь у семінарському занятті	3
			Експрес-опитування	5
<i>Самостійна робота</i>				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 10.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 11	Тема 10. Аналіз і прогнозування зайнятості на ринку праці.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Визначення структури показників зайнятості при аналізі ринку праці України»	Активна робота на парі	
Колоквіум 2			10	

Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	3
Аудиторна робота				
Тема 11.	Лекція 12	Тема 11. Міжнародні стандарти у сфері зайнятості населення.	Робота на лекції	
	Практичне заняття	Семінарське заняття за темою «Вплив глобалізації на ринок праці України»	Активна участь у семінарському занятті	
			Презентація	6
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою.	Перевірка домашніх завдань	
				60
Екзамен				40

Рекомендована література

Основна

1. Азьмук Н. А. Трансформація зайнятості при переході до цифрової економіки. Глобальні виклики та стратегії адаптації : [монографія] / Н. А. Азьмук. – Київ : Знання, 2019. – 335 с.
2. Назарова Г. В. Соціальна економіка : навчальний посібник / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотнікова, Н. В. Аграмакова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 240 с.
3. Павлюк Т. І. Ринок праці: теорія, методологія, практика : монографія./ Т. І. Павлюк – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2018. – 211 с.
4. Український ринок праці: імперативи та можливості змін : монографія / за наук. ред. І. Л. Петрової, В. В. Близнюк. Київ : ІЕП НАН України, 2018. 356 с. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/306.pdf>

Додаткова

5. Динаміка, структура та проблеми інвестування в соціальну інфраструктуру: кол. моногр. / В. М. Новіков, Ю. О. Каряїн, А. Г. Гвелесіані / за наук. ред. д.е.н., проф. В. Новікова: Над. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи; Ін-т укр.-польск. співпрац; Вищ. школ. тур. та ін.-х мов у Варшаві. – Київ, 2021. – 94 с.
6. Лібанова Е. М. Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки / Е. М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка. – 2018. – № 3(34). – С. 11–26.
7. Україна у 2020–2021 роках: наслідки пандемії. Департамент стратегічного планування та макроекономічного прогнозування Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. 2020. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=454cd56e-90c6-467b-9dd2-82f9dad87e0a>

Інформаційні ресурси

8. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua/>.

10. Міжнародна організація праці. URL: <https://www.ilo.org>.
11. Реєстр наукових фахових видань України. URL: <http://nfv.ukrintei.ua/>.
12. Репозитарій Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/>.
13. Сайт персональних навчальних систем Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. URL: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6804>.
14. Харківська державна наукова бібліотека ім В.Г. Короленка. URL: <https://korolenko.kharkov.com/>.